

Dosarul nr. 2ra-866/23
2-22020554-01-2ra-21062023

Prima instanță: Judecătoria Cahul, sediul Central (Jud: A. Bologan)
Instanța de apel: Curtea de Apel Cahul (Jud: G. Vavrin, N. Bondarenco, S. Pilipenco)

Î N C H E I E R E

13 martie 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător
Judecători

Stela Procopciuc
Oxana Parfeni
Mariana Ursachi

examinând chestiunea cu privire la admisibilitatea recursului declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de către Ion Obreja împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Procuratura Generală al Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii,

împotriva deciziei din 23 ianuarie 2023 a Curții de Apel Cahul,

c o n s t a t ă :

La 11 februarie 2022, Ion Obreja a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM, Ministerul Finanțelor al RM privind repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii.

În motivarea acțiunii reclamantul a invocat că, la 01 decembrie 2020, de către SUP al IP Cahul, a fost începută urmărirea penală pe cauza penală nr. 2020150865 în baza art. 186 alin. (2) lit. d) din Codul penal, iar prin Ordonanță, a fost recunoscut în calitate de bănuțit.

A menționat că, la 10 februarie 2021, prin Ordonanța procurorului în Procuratura raionului Cahul, Victor Todos s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a bănuțitului Obreja Ion, născut la 14 mai 1973, domiciliat în satul Gotești, raionul Cantemir, deoarece în acțiunile sale lipsesc elementele infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) lit. d) din Codul penal.

A susținut că, împotriva Ordonanței procurorului în Procuratura raionului Cahul, Victor Todos prin care s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a bănuțitului Ion Obreja, a fost depusă plângerea Nataliei Cealîc, însă, plângerea a fost respinsă ca nefondată prin Ordonanța procurorului adjunct-interimar al procurorului șef al Procuraturii raionului Cahul, Andrian Tabureanu, în data de 21 mai 2021.

A mai relatat că, Natalia Cealîc, nefiind de acord cu Ordonanța din 21 mai 2021, emisă de procurorul adjunct-interimar al procurorului șef al Procuraturii raionului

Cahul, Andrian Tabureanu, a depus plângere împotriva Ordonanțelor menționate la Judecătoria Cahul, sediul Central. Iar, prin încheierea din 24 iunie 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, s-a dispus respingerea ca fiind neîntemeiată a plângerii depuse de către petiționara Natalia Cealic privind nulitatea Ordonanței procurorului în Procuratura raionului Cahul, Victor Todos, și a Ordonanței procurorului adjunct-interimar al procurorului șef al Procuraturii raionului Cahul, Andrian Tabureanu din 21 mai 2021, încheierea judecătorească din data de 24 iunie 2021, a devenit definitivă și irevocabilă în data de 12 iulie 2021.

A mai menționat că, pe tot parcursul procesului penal a fost asistat de către avocatul Svetlana Moraru, fapt confirmat prin mandatul anexat la materialele cauzei penale și a suportat cheltuieli de asistență juridică, așa cum avocatul a participat la audierea sa în calitate de bănuț pe cauza penală, inclusiv și la alte măsuri procesuale, acordându-i asistență juridică corespunzătoare.

Respectiv, a indicat că cheltuielile de asistență juridică, în baza bonului de plată a constituit suma de 6 000 de lei, cheltuieli care, în baza normelor legale, a considerat că este îndreptățit de a solicita încasarea acestora din contul statului.

A susținut că, quantumul prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii se determină luând în considerare gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost bănuț, astfel, prin Ordonanța de recunoaștere în calitate de bănuț i-a fost imputată săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) lit. d) din Codul penal, conform indiciilor: „Furt, care se pedepsește cu amendă în mărime de 650 la 1350 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 ore, sau cu închisoare de până la 4 ani”, care raportată la prevederile art. 16 din Codul penal, face parte din categoria infracțiunilor mai puțin grave.

A mai adăugat că, un alt criteriu de evaluare a intensității suferințelor morale pricinuite prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și ale procuraturii, este determinat de rezonanța pe care a avut-o în societate, informația despre învinuirea persoanei. Astfel, presupusele părți vătămate Natalia Cealic și Haralampie Obreja, au răspândit cu bună știință informația dată rudelor sale, fiind pusă la îndoială omenia sa, respectiv i-a fost afectată imaginea, reputația în familie.

A susținut că, o importanță deosebită la evaluarea suferințelor morale pricinuite prin tragerea ilegală la răspundere penală o are durata urmăririi penale, așa cum, în acest sens, urmărirea penală pe cauza penală a fost pornită la data de 01 decembrie 2020 și a fost scos de sub urmărire penală la data de 10 februarie 2021, astfel, urmărirea penală a durat peste două luni de zile, ceea ce presupune o perioadă destul de îndelungată de timp, perioadă în care a trăit în stări de nervozitate, frustrare, stres, rușine și a fost nevoit să participe la diferite acțiuni procesuale, să dea explicații.

Totodată, a menționat că, la emiterea Ordonanței de recunoaștere în calitate de bănuț, organul de urmărire penală și a procuraturii au manifestat neglijență și nu au dat dovadă de prudență necesară, nefiind examinate toate aspectele enunțate, or, anume de sarcina acestor autorități ține examinarea minuțioasă și determinarea tuturor circumstanțelor cauzei înainte de a i se imputa persoanei comiterea unei infracțiuni.

A mai indicat că, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

Astfel, a menționat că reieșind din cele relatate anterior, gravitatea suferințelor morale, disconfortul psiho-emoțional, stare de stres, nervozitate cauzate lui prin acțiunea ilicită de recunoaștere în calitate de bănuț în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) lit. d) din Codul penal, consideră că suma de 50 000 de lei, va fi una echitabilă în vederea atenuării suferințelor morale pricinuite.

Prin urmare, a solicitat instanței de judecată, admiterea integrală a cererii de chemare în judecată, a încasa din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul său a prejudiciului material în mărime de 6 000 de lei, format din cheltuieli legate cu asistența juridică acordată în cadrul procesului penal și prejudiciul moral în mărime de 50 000 de lei și a încasa din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul său a cheltuielilor legate cu asistența juridică în mărime de 5 000 de lei.

Prin hotărârea din 13 iunie 2022 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Ion Obreja. S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Ion Obreja, suma de 3 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii. S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Ion Obreja, suma de 6 000 de lei cu titlu de prejudiciu material sub forma cheltuielilor de asistență juridică suportate în cadrul cauzei penale nr. 2020150865. S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Ion Obreja, suma de 3500,00 de lei cu titlu de cheltuieli legate de asistență juridică suportate pe cauza respectivă. Pretențiile reclamantului Ion Obreja, cu privire la repararea prejudiciului moral, în partea ce excede suma adjudecată, s-au respins ca neîntemeiate.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la 15 iunie 2022, cât și la 23 iunie 2022, Ministerul Justiției al RM, a declarat apel nemotivat, iar la 11 iulie 2023 a depus motivarea apelului, împotriva hotărârii din 13 iunie 2022 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, solicitând admiterea apelului, casarea integrală a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă cererea de chemare în judecată depusă de Ion Obreja.

La 04 iulie 2022, Ion Obreja a declarat apel nemotivat, iar la 17 iulie 2022 a depus motivarea apelului, împotriva hotărârii din 13 iunie 2022 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, solicitând admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri prin care să fie admisă cererea de chemare în judecată depusă de Ion Obreja împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM și Ministerului Finanțelor al RM privind repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, în partea ce ține de pretenția reclamantului Obreja Ion cu privire la repararea prejudiciului moral în sumă de 50000 de lei.

La 13 iulie 2022, Procuratura Generală a RM, a declarat apel împotriva hotărârii din 13 iunie 2022 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, solicitând casarea integrală a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingerea integrală a acțiunii.

Prin decizia din 23 ianuarie 2023 a Curții de Apel Cahul, s-a respins cererea de apel declarată de Ministerul Justiției al RM și s-a menținut hotărârea din 13 iunie 2022 a Judecătoriei Cahul, sediul Central. S-a respins apelurile declarate de către Ministerul Justiției al RM și Procuratura Generală a RM. S-a admis apelul declarat de către Ion

Obreja. S-a modificat hotărârea din 13 iunie 2022 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, în partea încasării prejudiciului moral prin majorarea sumei adjudecate din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Ion Obreja de la 3 000 de lei până la 6 000 de lei. În rest, hotărârea din 13 iunie 2022 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, s-a menținut.

Pentru a decide astfel, instanța de apel analizând prevederile art. 275 pct.3), art. 284 alin.(1), (4), art. 467 alin.(1), (3) din Codul de procedură penală, art. 19 alin.(1), (2) art. 1998 alin.(1), art. 2007 alin.(1) lit.a) din Cod civil, art. 1, art.2 alin.(1), art. 3 alin. (1) lit. a), art. 6 lit. b), art. 10 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, art. 53 alin.(2) al Constituției Republicii Moldova, a conchis că instanța de fond a elucidat circumstanțele de fapt importante pentru soluționarea cauzei, a determinat corect normele materiale aplicabile raportului juridic, precum și a apreciat obiectiv probele prezentate de părți.

A mai constatat instanța de apel că, prin ordonanța procurorului de scoatere de sub urmărire penală, se atestă faptul că punerea reclamantului Obreja Ion sub acuzație penală în baza art. 186 alin.(2) lit. d) din Codul penal, a fost ilegală, având în vedere că acuzația penală, nu și-a găsit confirmarea, or, Ion Obreja a fost scos de sub urmărire penală, din motiv că, în acțiunile sale lipsesc elementele infracțiunii prevăzute de art. 186 alin.(2) lit.d) din Codul penal.

În virtutea acestui fapt, instanța de apel a punctat că acțiunile întreprinse de organul de urmărire penală și de procuratură față de reclamantul Ion Obreja, i-au cauzat acestuia un prejudiciu moral, considerente din care Statul, poartă răspundere patrimonială pentru prejudiciul cauzat astfel.

Sub alt aspect, instanța de apel a menționat că, reclamantul – apelant Obreja Ion în baza prevederilor art. 1998, art. 2007 din Codul civil, coroborat cu art. 3, art.11 alin.(1) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, are dreptul de a solicita repararea prejudiciului moral pentru atragere ilegală la răspundere penală.

Drept urmare, instanța de apel a relevat că, nu pot fi reținute ca întemeiate argumentele Ministerului Justiției al RM și a Procuraturii Generale a RM că din materialele dosarului nu și-a găsit confirmarea existența acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii pentru a fi antrenată răspunderea patrimonială a Statului. Or, aceste argumentele sunt combătute de însăși materialele dosarului, la care au fost anexate probe suficiente și pertinente din care rezultă că Ion Obreja a fost pus sub învinuire în baza art. 186 alin.(2) lit. d) din Codul penal, acuzație penală care nu și-a găsit justificarea.

Subsecvent, cu referire la argumentele invocate de către Ministerului Justiției al RM și a Procuraturii Generale a RM precum că acțiunile organului de urmărire penală au urmărit scopul de a elucidă toate circumstanțele importante ale cauzei penale, în vederea aflării adevărului și acumulării probelor, instanța de apel a menționat că nu le poate reține ca fiind întemeiate în condițiile în care Ion Obreja prin ordonanța procurorului din 10 februarie 2021 a fost scos de sub urmărire penală și menținută prin ordonanța din 21 mai 2021, din motiv că în acțiunile sale lipsesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzută de art. 186 alin. (2) lit. d) din Codul penal. Or, ordonanța procurorului de scoatere de sub urmărire penală atestă cu certitudine că

organul de urmărire penală a încălcat principiul general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi urmărită penal și trasă la răspundere, împrejurare ce generează angajarea răspunderii patrimoniale a Statului pentru prejudiciul material și moral cauzat prin această încălcare.

La fel, instanța de apel a notat că acțiunile de urmărire penală efectuate în privința reclamantului Ion Obreja au atentat nu doar la activitatea sa profesională, inclusiv și la viața personală și de familie, fiindu-i afectat și lezat esențial dreptul de respectare a vieții de familie și socială.

A mai conchis instanța de apel că sunt neîntemeiate argumentele apelanților Ministerului Justiției al RM și a Procuraturii Generale a RM, precum că circumstanțele cazului nu atestă întrunirea condițiilor prevăzute de lege, pentru încasarea de la bugetul de stat în beneficiul reclamantului Ion Obreja a prejudiciului moral. Or, probele în cauză demonstrează întrunirea cumulativă a condițiilor din art. 3 cu cele din art. 6 al al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

La fel, instanța de apel a stabilit că Ministerul Justiției al RM, eronat interpretează prevederile art. 50 din Codul penal, care reglementează esența răspunderii penale. Or, în sensul art. 50 din Codul penal, răspunderea penală și pedeapsa penală nu sunt noțiuni identice. Răspunderea penală este o premisă necesară pentru aplicarea pedepsei, dar nu este însuși pedeapsa. Respectiv, pornirea urmăririi penale în privința reclamantului Ion Obreja, chiar și în lipsa emiterii unei soluții de condamnare a acestuia, a avut efecte juridice asupra acestuia, deși ca finalitate ultimul a fost scos de sub urmărirea penală, pe temeiul de reabilitare. Statul având obligația pozitivă de a efectua o investigație eficientă pentru stabilirea tuturor circumstanțelor care au contribuit la comiterea unei infracțiuni, cât și să fie capabilă să contribuie la identificarea făptuitorului, a demarat urmărirea penală, fiindu-i atribuit lui Ion Obreja calitatea procesuală de bănuț pentru săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave. Însă, obligația nu este una de rezultat care ar presupune ca orice condamnare să se finalizeze printr-o sentință de condamnare în privința persoanei. Astfel, urmărirea penală în privința lui Ion Obreja a fost finalizată prin ordonanța procurorului din 10 februarie 2021 de scoatere de sub urmărire penală și, respectiv, menținută prin ordonanța din 21 mai 2021.

La caz, instanța de apel nu a negat faptul că, organul de urmărire penală este obligat, în virtutea legii, să efectueze o cercetare multilaterală a pretinselor fapte infracționale, să acumuleze probe care să demonstreze vinovăția cât și dezvinovățesc persoana, însă, unul din scopurile procesului penal este ca nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală, conform potrivit art. 1 alin. (2) din Codul de procedură penală.

În continuare, instanța de apel cu referire la prevederile art. 2036 alin.(1), art. 2037 alin.(1), (2), (3) din Codul civil, în coraport cu art. 11 alin.(1) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, a relevat că, răspunderea pentru prejudiciul moral are un caracter compensator, acesta urmează să fie determinat de către instanța judecătorească, ținându-se cont de circumstanțele concrete ale cauzei, de persoana reclamantului și de măsura în care această compensație poate să-i aducă satisfacție.

Astfel, în sensul normelor enunțate, instanța de apel a conchis că argumentele

Procuraturii Generale a RM precum că, scoaterea reclamantului Ion Obreja de sub urmărire penală constituie o satisfacție echitabilă a suferințelor cauzate în cadrul urmăririi penale, care nu implică acordarea de compensanții bănești acestuia sunt lipsite de suport legal, drept urmare au fost respinse ca neîntemeiate.

Având în vedere raționamentele enunțate, instanța de apel a stabilit că quantumul prejudiciului moral stabilit de către prima instanță în mărime de 3000 de lei ce urmează a fi încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Ion Obreja, este unul nejustificat, nefiind luate în considerare principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele psihice, starea de stres și de frustrare cauzată reclamantului Ion Obreja pentru tragerea ilegală la răspundere penală, durata urmăririi penale, gravitatea infracțiunilor imputate, timp în care reclamantului i-au fost cauzate suferințe psihice prin starea de incertitudine în care se afla.

La fel, instanța de apel a remarcat că, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, potrivit căruia compensația trebuie să prezinte o justă despăgubire, iar quantumul acestora trebuie stabilit astfel încât să aibă un efect compensatoriu, și nu trebuie să constituie sume excesive pentru autorii daunelor, și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor, iar cel care pretinde daunele morale să aducă un minim de argumente și indici din care să rezulte în ce măsură drepturile personale nepatrimoniale i-au fost afectate prin tragere ilegală la răspundere și, pe cale de consecință, compensația acordată să reprezinte o satisfacție echitabilă prin restabilirea drepturilor încălcate și situația victimei înainte de cauzarea prejudiciului.

La speță, reclamantul Obreja Ion a evaluat prejudiciul moral prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii în quantum de 50 000 de lei.

Astfel, instanța de apel analizând înscrisurile administrate la materialele cauzei civile a constatat că urmărirea penale exercitată în privința reclamantului Ion Obreja este de la 01 decembrie 2020 până la 10 februarie 2021, s-a desfășurat pe o perioadă de 02 luni și 9 zile.

De asemenea, instanța de apel a reținut și faptul că Ion Obreja la demararea urmăririi penale activa în domeniul construcției, locuia în localitate mică, iar infracțiunile prevăzute de art. 186 alin.(2) lit. d) din Codul penal, în baza căruia a fost supus urmăririi penale, se califică ca fiind una mai puțin gravă. Astfel, urmărirea penală în privința reclamantului Ion Obreja, cu toate că acțiunile organului de urmărire penală sunt confidentiale, potrivit dispozițiilor normelor procesual-penale, totuși despre acestea au cunoscut un anumit cerc de persoane, la cererea cărora a fost pornită urmărirea penală, rude de a-i reclamantului, care a fost în măsură să aducă atingere onoarei, demnității și reputației reclamantului - apelant Ion Obreja.

În vederea principiului compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele psihice cauzate, stare de stres și de frustrare provocate reclamantului-apelant Ion Obreja, durata urmăririi penale, gravitatea infracțiunilor pentru care a fost urmărit penal, al apelantului Ion Obreja, instanța de apel a considerat că, suma de 50 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral solicitată de Ion Obreja constituie un quantum exagerat de mare și nu corespunde cu caracterul și gravitatea suferințelor psihice suportate de către acesta, însă suma de 6 000 de lei întru compensarea prejudiciului moral cauzat, poate constitui satisfacție echitabilă și rezonabilă a victimei daunei, cât și în stare să restabilească situația existentă înainte de prejudiciere. Or, art. 11 alin.(1)

din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, prevede că, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată luându-se în considerație natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei, suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice, măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate.

În aceeași ordine de idei, instanța de apel a menționat că scoaterea de sub urmărire penală a reclamantului Ion Obreja este insuficientă pentru a constitui o satisfacție echitabilă a suferințelor reclamantului, pornind din natura drepturilor personale lezate și locul lor în sistemul de valori al persoanei, caracterul și gradul suferințelor psihice cauzate.

Din considerentele expuse, instanța de apel a constatat lipsita de suport legal afirmația susținută în apelul declarat de Ministerul Justiției al RM și Procuraturii Generale a RM, precum că, reclamantul Ion Obreja nu a prezentat probe veridice, admisibile și pertinente care ar confirma existența faptei ilicite și respectiv, nu este temei de a genera obligația statului de a repara prejudiciul moral cauzat acestuia.

Or, prevederile art. 6 lit. a) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545 din 25 februarie 1998, indică direct că dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilit de prezenta lege, apare în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală pe temeiuri de reabilitare.

Astfel, instanța de apel a relatat că din sensul dispoziției citate, este de înțeles că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și ale organelor de urmărire penală, procuratură, sunt necesare unele condiții speciale, și anume că fapta ilicită, în calitate de condiție generală a răspunderii delictuale, are particularități în materia respectivă, astfel nu orice acțiune ilicită a organelor de urmărire penală și ale procuraturii atrag răspunderea statului. O altă condiție necesară pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciului cauzat prin erori judiciare este actul de reabilitare, care și atestă admiterea erorii judiciare și prejudicierea neîntemeiată a drepturilor persoanei.

Cu referire la argumentele apelantului Ion Obreja că pe parcursul urmăririi penale a fost nevoit să suporte stare de stres și disconfortul enorm care i-a cauzat suferință psihologică, instanța de apel a conchis că nu pot fi reținute ca o justificare a prejudiciului moral evaluat la suma de 50 000 de lei, or, prejudiciul moral se evaluează în baza principiului compensării echitabile și rezonabile a suferințele psihice cauzate victimei daunei, iar prin prisma Convenției CEDO, cuantumul despăgubirii trebuie astfel stabilit, încât aceasta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie venituri nejustificate pentru victimele daunelor.

În aceste circumstanțe, instanța de apel a susținut că nu poate fi reținută ca întemeiată solicitarea apelantului Ion Obreja cu privire la admiterea integrală a cererii de chemare în judecată și de a încasa prejudiciul moral în mărime de 50 000 de lei, fiind o sumă exagerată.

Drept urmare, instanța de apel luând în considerare constatările notate mai sus, a conchis necesitatea modificării hotărârii emise de către instanța de fond în partea încasării prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii în beneficiul reclamantului Ion Obreja din contul bugetului

de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în sensul majorării despăgubirii morale de la 3 000 de lei până la 6 000 de lei, cuantum care este în măsură să aducă o satisfacție echitabile persoanei, prin încălcarea drepturilor sale.

Referitor la pretenția lui Ion Obreja cu privire la încasarea sumei de 6 000 de lei cu titlu de prejudiciu material sub forma cheltuielilor de asistență juridică suportate în cadrul cauzei penale nr. 2020150865 și suma de 5 000 de lei cu titlu de cheltuieli legate de asistență juridică suportate pe cauza respectivă, instanța de apel analizând prevederile art.94 alin.(1), art. 96 alin.(1), (1¹) din Codul de procedură civilă, instanța de apel a conchis că, prima instanță întemeiat a admis parțial pretențiile reclamantului Ion Obreja, întrucât și pretențiile reclamantului au fost admise parțial, astfel cheltuielile de asistență juridică au fost demonstrat prin probe pertinente și concludente suportarea cheltuielilor de asistență juridică la suma de 6 000 de lei în cadrul cauzei penale nr. 2020150865 și suma de 3 500 de lei cu titlu de cheltuieli legate de asistență juridică suportate pe cauza respectivă pe care le-a încasat instanța de fond, instanța de apel îl apreciază ca fiind unul real, necesar și rezonabil ca mărime reieșind din complexitatea cauzei, volumul de muncă a avocatului la pregătirea acțiunii civile și la durata procesului civil.

Drept urmare, având în vedere că prima instanță a determinat circumstanțele esențiale pentru examinarea cauzei civile, însă eronat a apreciat cuantumul despăgubirii morale acordate reclamantului Ion Obreja pentru acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, instanța de apel a ajuns la concluzia de a respinge apelurile declarate de Ministerul Justiției al RM și Procuratura Generală a RM și de admite apelul reclamantului Ion Obreja, a modifica hotărârea judecătorească, în partea încasării prejudiciului moral, prin majorarea cuantumului acestuia.

La 22 mai 2023, Ministerul Justiției al RM, a declarat recurs împotriva deciziei din 23 ianuarie 2023 a Curții de Apel Cahul, solicitând casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii din 13 iunie 2022 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere integrală a acțiunii depuse de Obreja Ion (f.d.166/171).

În susținerea recursului a indicat motivele de drept și de fapt invocate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță cât și instanța de apel, suplimentar invocându-se că instanțele judecătorești ierarhic inferioare au interpretat și aplicat în mod eronat normele de drept material, ceea ce are un efect nociv nu doar pentru societate, cât și pentru cadrul legal, din motiv că se creează un precedent, care cu trecerea timpului este tot mai greu de remediat.

Suplimentar a menționat că instanțele de judecată inferioare nu au luat în considerare circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei civile, iar cele care le consideră constatăte și nu au fost dovedite cu probe pertinente și concludente, dacă au fost într-adevăr întrunite condițiile exprese ale legii și dacă a existat în mod veridic un prejudiciu ce justifică necesitatea acordării de satisfacții pecuniare, în cuantumul solicitat.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că Curtea de Apel Cahul a pronunțat dispozitivul deciziei la 23 ianuarie 2023.

Copia deciziei integrală din 23 ianuarie 2023 a Curții de Apel Cahul, a fost expediată, în adresa participanților la proces prin intermediul oficiului poștal, la 10 mai 2023 (f.d. 164), și recepționată de recurent la 16 mai 2023, fapt confirmat prin avizul de recepție anexat la materialele cauzei (f.d.178).

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, recursul declarat de către Ministerul Justiției al RM, la 22 mai 2023, împotriva deciziei din 23 ianuarie 2023 a Curții de Apel Cahul, este depus în termenul stabilit de lege.

La 23 iunie 2023, Curtea Supremă de Justiție, prin intermediul oficiului poștal, a expediat în adresa intimaților, copia recursului declarat de către Ministerul Justiției al RM, împotriva deciziei din 23 ianuarie 2023 a Curții de Apel Cahul, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d.175).

Deși, la 29 iunie 2023, Procuratura Generală a RM și Ministerul Finanțelor al RM, iar la 03 iulie 2023, Ion Obreja au recepționat copia recursului, fapt confirmat prin avizele de recepție anexate la materialele cauzei (f.d.185/187), aceștia nu și-au valorificat dreptul procedural respectiv și nu au depus referințe, prin care să-și expună opinia referitor la recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, împotriva deciziei din 23 ianuarie 2023 a Curții de Apel Cahul.

Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conexe reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023.

În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Recursul declarat de către Ministerul Justiției al RM, a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Examinând temeiurile recursului declarat de către Ministerul Justiției al RM, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră recursul inadmisibil, din motivele ce succed.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, (22 mai 2023), părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Aliniatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care

instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În temeiul prevederilor art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare la data declarării recursului.

Din analiza recursului declarat rezultă că, Ministerul Justiției al RM, a invocat temei de admisibilitate prevederile art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data de 22 mai 2023.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, reținând că recurentul a făcut trimitere la temeiul de drept prevăzut de art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, normă citată supra, nu a stabilit interpretarea în mod eronat a legii de către instanța judecătorească.

În context, Completul de judecată constată că argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate, or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării cauzei, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie temei de casare a deciziei contestate, or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție învederează că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII din Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

Din recursul declarat de către Ministerul Justiției al RM, nu rezultă că instanța de apel a apreciat arbitrar probele.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicite admise (cauza Golder împotriva Regatului Unit, p.38, cauza Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (cauza Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (cauza Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

La fel, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de

drept și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (cauza Helmers c. Suediei, 09 octombrie 1991).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil.

Din considerentele redate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că recursul declarat de către Ministerul Justiției al RM, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului și drept urmare, este inadmisibil.

În conformitate cu art.433 lit. a) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, art.440 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Mariana Ursachi